

MOHAI V. LAJOS

Fejezetek egy életrajzból

Fragmentek

A Krisztina tér sárgasága a templomra hull, a gesztenyefa kupolája hátraveti az eget, a Mészáros utcán a pinceablakok dróthálóiiban szeneskosarak ütése, a régi világ ikonjait kicsorbult könyöklők őrzik. A történelem lüktető tapasztalat, fenyítés, áldozat, balkáni gerlek gyöngyöznek a hódarában, a hályogos ablakszem mögött magányos bolygó az ember, a Rózsa utca házacskaíra gondolok, a gyermekkori rezervátum gócaira, az életrajz gyűjtőmedencéjére, ahol a könyörület a kertek cukorsüvege alatt gyulladt ki. Az idő elhomályosítja az apró emlékeket, a fiatalság joker természetű, nagy szeletet kanyarít ki a világból, refrénjeit az öregkor keresi meg, keserű zene az élet távolából a melankolikus noktürnök dallama.

Vendi papa szerint az erotikustapasztalat-gyűjtésem tárgya Mira, a cigánylány volt, eleve tényként: a könnyű természetű. Misztikus vonzása hajtja a vérem, álmomban mutatóujjával Anyám fenyeget: „*Megpohonyállak, ha arra jársz!*” A vágyak csukott szemhéjak, kozmikus papírhulladék az átizzadt éjszaka, a veronai erkély körívén festett virágfejek lenyomatjai szívják el az apró kristálygömbök fényét, kitömött madártest mozog a huzalos levegőben, fölmorzsolódik a pubertáskor szövete, hullámtarajos út a világba, jég szemek, csikorgó kavicsok, a hidegnek kitett cseréptető fölött esőcsatornák nyüsztése kísért, kitárul a lakatlan hold, tél idején törekeny tükör, szemem emlékezik az éjszaka összes tavára.

A főső templom előtt Galba Nani himbálja ridiküljét; vadászni hív, magasra repül, blúza alatt hullámos szelídgesztenyék, körömcipője férfiszíveken kopog, ugyanaz a szívóssá érlelt vágy tüzel fél évszázad óta. Az ablakmélyedésből lestem meg boszorkánydöfködését, az erotika imája színig töltötte a szobát, ma is éhség gyötör, megtelek a női test vadszederillatával, az álom kancáját itatom: *Ígérd meg, bármilyen történet is, az ágyhoz szögezel, mielőtt kivisznek a temetőbe! Kipusztulnak mellőlem a férfiak! Cso-dálatos érzés!*”

Az ábrándvilág ártéri ködsáv, elhomályosítja a jelen partjait, a törekeny élet hazugsága, a földi javak elrontója, állították, az otthoniak már nem számoltak a költészet megszállottságával, a gyermekkor csapongó játékaik feledésbe merültek, társuk a hajnali óracsörgés, sisakrostélyként csapódik a megalvadt napokra.

Leccsavarom a gép fémsisakját; a tömítés beleégett a kupak körperemébe, gyűrűszerű részt vágok az előző napi *Magyar Nemzet*ből, és a két fémrész közé illeszttem. Megeresztem a gázpalackot, őrködöm a körláng fölött, az ajtófélfának dőlve figyelem a kékes-sárga szirmokat, a kifolyócső izzó gömböcskéket köpdös, a kondenzvíztől sziszegni kezd a forró fém. A gőzölgő csésze fölé hajolok, a reggel erotikus dekoltázsába, az ember társasjátékot játszik saját beteljesedésének hiányával. „*Csak az életemet féltem kicsit*”, mondja Esterházy, az írás kisebesíti is a múltat, és tuskét szúr a jelenbe, a melankólia véget nem érő falikép, jó az életet kárhozatba vinni, én követem még a költők szárnyas intelmét, és a szív köedényébe töltöm a várakozások mennydörgését.

A hegy távoli üregében cementből kitapasztott derítő visszhangzik, az a múltbeli alak kikecmereg az ágyból a zuhanyzótálcával egybeépített helyiségbe. Az indigókék hajnal a kert fái közt hasad, himnikus áhítattal nézem a makrokozmosz darabját, csillámlottak az esőtől Ottlik háztetői, telek aludtak a gellérthegyi utcákon, királyi adomány az Eötvös Collegium, kilépünk az időből, megtudni, kik is lehetünk, hiú fény élesztgeti szívünkben a reményt, a tudomány összekuszált teste hódításra várt, vétékeink azóta se hagynak nyugodni.

Amikor Mirko Kovač 1974-es leírását olvasom az Astoria Szálló halljáról, visszatérek ehhez a tetovált múlthoz, a szeles Kossuth Lajos utcán csillogó kirakatok sorakoztak, a lármás forgatag magával ragadott; azóta sokfelé megfordultam, csak Isztambultól ittasultam meg ugyanúgy. Akkor kezdenek bele a Felszabadulás tér átépítésébe, megrökönyödéssel nézem, ahogy a kivörösödött munkások darabokra szétszedik a várost, egy megcsonkolt kéz intő jelként mered a levegőbe, lábaink alatt szekerc hangok szögecselik a talpfákat, a fájdalom a szemembe néz. Láttam ezt a pillantást az udvari padnál párás szemgolyókkal az Öreg Cimi aprította a tüzelőt, és óvatlanul egy darabot kihalított a kézfejéből; a kórház nem esik messze a Rózsa utcától, déli kerítése a vasúti ároknál húzódik, az a város másik huzatos széle, a baleseti sebészet az élet királyvízpróbája, hipószag, béketűrés.

Mirko Kovač inspirálója *A kanizsai Hidegháznak*, a város *Halottasházához* címzett elégikus vízióinak, mely tollam hegyén vár. Kovač *A bevezetés a másik életbe* című könyve megállít, hogy az élet évszakváltásai alatt közeledjem egykori önmagamhoz, egyetlen vágyam mindenki szeme láttára lerakni makacs terhemet, és beváltani a gyermekkorunk tett ígéretet, melytől gyávaságból eddig el-elmaradoztam. Az elmerült Atlantisz ámulata elragad, ahogy a monarchiabeli városok maradványainak angyali bája nyűgöz csak le; a mediterrán költők érezhetnek hasonlót a Földközi-tengertől; a fénylő képeslapokon a széles homlokzatú házak ugyanúgy

összefűződnek, mint a tenger és az ég kékje; a kövezet porrózsái a hínárosan csillámló üzletsoroktól a tajtékos partig érnek; egy drogéria fölött ezüstrajzolatú üveglap, széttöredezve, a betűk szélein esőtől, hólétől elkenődött fölirat. A fény hozzásimul a partra ragasztott paloták üvegtáblájához, az áradó szépség kifürkészhetetlen, a szétszórt hullámok kagylóiban az esőszerű napok moraja. A régmúlt világban idáig ért el Kanizsa, kereskedőink a fiumei parton kötötték ki gazdag portékákkal megrakott hajóikat, és a Monarchia képére fölépítették városunkat. Lejtők mélyén és dombok csúcsán fekszik munkájuk maradéka, leomló örökségem, mely érlelődő éveim kísérté a Rózsa utcai ház orgonaillatától a krisztinavárosi templomig. Követem hát a monarchikus városokban gyermekkorom nyomát, Krakától Zágrábig szívemhez szorítom a mulandó időt. „Egész életem egy nagy honvágy”, mondta Mahler, a zeneköltő. Engem is rabul ejt szülővárosomban a hontalanság.

Az embert az irodalom mással nem összemérhető varázsa vonzza, ez egész életre szól; szerencsés vagy, ráleltél az *eltéphetetlen szárra*, az ágytámlára kiírom Bohumil Hrabal tisztítóüzemi cédulájának üzenetét: „*Némely foltok nem távolíthatók el az anyag megsértése nélkül.*” Régi jogaiba visszaültetni a szépet, kiáltom, az élet banalitásainak föltárásával a valóság inspirációja mindenkiből varázserejű hőst mintáz, az univerzum lényege az ellentétekre épülő szépség, Hrabal paradicsoma *a fanyar gyümölcsök kertje*, gyémánt keménységével kimetszett ünnep a hétköznapokból, ez önmagára érvényes törvénnyel rendelkezik, a nyersvas tuskók között a Szép Poldiban zöld szigetecskék lobogtak. A kisebbségi komplexus legyőzése a spontán föltárukozás előfeltétele, az emberi lét sivársága a transzcendencia jegyében feloldható „*Hrabal elvtárs fegyvere ezüstösen cseng, s szúrásával balzsamot fakaszt.*” Azon a napon a könyvüzletek előtt emberszalag kígyózott, a kialvatlan arcokra színtelen lepedőt sodort a felhők vadonja, az *Emberek beszédét* reggelig ontották az ofszetgépek, a barna fedelű könyv,

Hovory lidí, bátorságot fecskendezett a csehszlovák állampolgárba, bizonyított rá, hogy Brod úr nem égette el Kafka úr kéziratait.

Emléktelenül süllyed el a haldokló óriás, ha Brod úr betartja szavát, és nem visszakozik, Kafka úr kinn rekedt volna a világirodalmon, Borges se lenne utóbb, megvakultan ki törődne vele, és Hölderlin padlásszobáját nem söpörné az ácsmester évszázadokkal előtte. Minden a perspektíva szalagjára van fűzve!